

Samenvatting (Dutch Summary)

Ontwikkelingshulp is nog steeds een belangrijke bron van overheidsinkomsten in ontwikkelingslanden. Om de effectiviteit van deze hulp te begrijpen is het essentieel om naar het gedrag van de overheid van een ontvangend land te kijken. In dit proefschrift pas ik verschillende econometrische technieken toe om de invloed van ontwikkelingshulp op overheidsinkomsten en -uitgaven te onderzoeken. Hiermee bepaal ik in hoeverre hulp fungibel is, wat wil zeggen dat de overheidsuitgaven met minder dan het volledige bedrag aan hulp stijgen. Dit kan komen doordat de overheid van het ontvangende land de binnenlandse inkomsten of leningen aanpast, of als hulp buiten de begroting om gaat.

Hoofdstuk twee van het proefschrift onderzoekt het effect van ontwikkelingshulp op de overheidsuitgaven van 118 hulpontvangende landen in de periode 1980-2012. Ten eerste onderzoek ik nogmaals de fungibiliteit van het totaalbedrag aan hulp voor zowel de korte als de lange termijn. Op de lange termijn nemen de overheidsuitgaven met 40% tot 50% van het bedrag aan hulp toe. Dit is echter een geleidelijk proces: op de korte termijn is hulp zeer fungibel. Voor het gevonden effect op overheidsuitgaven maakt het niet uit of de hulp op- of afgebouwd wordt, wat suggereert dat overheden in staat zijn om afnemende hulpinkomsten grotendeels te vervangen door andere inkomsten. Uit de budgetrestrictie van de overheid volgt dat wanneer hulp op het hoogste niveau fungibel is, de overheid de binnenlandse inkomsten of het netto geleende bedrag aanpast, óf dat de hulp buiten de begroting om gaat. De resultaten wijzen erop dat de eigen binnenlandse inkomsten dalen als gevolg van de hulp. Ik maak in dit hoofdstuk onderscheid tussen hulp die via de begroting gaat, en hulp die buiten de begroting om gaat. Hierbij

wordt technische samenwerking tussen landen gebruikt als proxy voor hulp buiten de begroting om. Aangezien hulp die buiten de begroting om gaat per definitie niet is opgenomen in de begroting, is deze hulp niet fungibel als blijkt dat de overheidsuitgaven gelijk blijven als reactie op de hulp. Zoals verwacht is hulp die via de begroting gaat gedeeltelijk fungibel, maar hulp buiten de begroting blijkt niet fungibel te zijn. Verder zou er door het verschil een karakter van bilaterale en multilaterale hulp ook een verschil kunnen zijn in het effect dat zij hebben op de overheidsuitgaven. Ik test deze hypothese en vind dat multilaterale hulp minder fungibel is dan bilaterale hulp.

In hoofdstuk drie bespreek ik de mogelijke endogeniteit van hulp. Er zijn drie redenen waarom ontwikkelingshulp mogelijk endogeen is in regressies die overheidsuitgaven verklaren. In de eerste plaats, bepaalt de overheid van het ontvangende land mogelijk de timing van de uitbetaling van de hulp, waardoor de verkregen hoeveelheid hulp afhankelijk kan worden van de overheidsinkomsten. Ten tweede kan het zijn dat donorlanden hulp bieden aan landen die niet in staat zijn om de bevolking te voorzien van *merit goods*. Ten derde kunnen ontvangende landen die kunnen aantonen goed beleid te voeren in sommige gevallen een deel van de hulp als fungibel mogen behandelen. Voor de endogene variabele hulp gebruik ik daarom twee instrumentele variabelen die gebruikelijk zijn in de literatuur over fungibiliteit. De eerste methode past de *difference* en *system GMM* schatters toe op de dataset die ook in hoofdstuk twee gebruikt wordt. Ik beschrijf de voor- en nadelen van de schatters en pas ze vervolgens toe, waarbij ik de aanbevelingen van Roodman (2009) volg. In de meeste specificaties blijkt het effect van hulp op overheidsuitgaven niet significant. Dit is echter nog geen definitieve conclusie, omdat de gebruikte instrumenten zwak blijken te zijn. Ik laat zien dat als deze schatters niet met zorg worden toegepast, ze makkelijk tot misleidende resultaten kunnen leiden. In dit hoofdstuk repliceer ik ook de resultaten van Chatterjee (2012). Ik laat zien dat de door hen toegepaste *difference GMM* schatter, en met name de *system GMM* schatter, gevoelig zijn voor veranderingen in de verzameling van instrumenten. De tweede verzameling van instrumenten die ik toepas is gebaseerd op de geografische en culturele nabijheid tussen het donorland en het ontvangende land. In de modellen met een dynamische specificatie is de coëfficiënt van hulp ongeveer nul en niet significant. In een model met daarin

voorgaande waardes van overheidsuitgaven is het effect van hulp statistisch significant en verhoogt het de overheidsuitgaven met 48% tot 64% van het bedrag aan hulp. Uit verschillende specificatie testen blijkt echter dat de instrumenten set zwak is, wat kan betekenen dat de resultaten onzuiver zijn.

Hoofdstuk vier onderzoekt de causale link tussen hulp die via de begroting gaat en overheidsuitgaven. Ik gebruik hiervoor de Granger-causaliteit methode voor paneldata om te kijken of hulp via de begroting de hoogte van overheidsuitgaven kan verklaren, en of overheidsuitgaven de hoeveelheid hulp via de begroting kan verklaren. Allereerst kijk ik of er Granger-causaliteit aanwezig is in de hele dataset, waarbij ik gebruik maak van de Homogene Geen Causaliteitshypothese (HNC). Deze hypothese wordt verworpen, wat betekent dat er ten minste één land is waar hulp een Granger-causaal verband heeft met overheidsuitgaven en dat er ten minste één land is waar overheidsuitgaven een Granger-causaal verband hebben met hulp. De volgende stap is om de Homogene Causaliteitshypothese (HC) te testen. De nulhypothese is hierbij dat het patroon van de causaliteit gelijk is voor alle landen. Deze hypothese wordt zoals verwacht verworpen, wat betekent dat het patroon van de causaliteit verschilt tussen landen. Daarom wordt vervolgens voor elk land apart de Heterogene Geen Causaliteitshypothese (HeNC) toegepast. Ik concludeer dat voor de meeste landen hulp via de begroting geen Granger-oorzakelijk verband heeft met overheidsuitgaven en dat ook overheidsuitgaven geen Granger-oorzakelijk verband hebben met hulp via de begroting. Deze resultaten wijzen erop dat hulp fungibel is en dat donorlanden niet reageren op de budgettaire situatie in het ontvangende land. Verder tonen de resultaten aan dat verbeteringen in het gebruik van overheidsmiddelen als gevolg van bemoeienis van het donorland of lagere belastingen en lagere leenkosten mogelijke mechanismes zijn waarop hulp effect heeft op indicatoren voor de ontwikkeling van een land. Het financieringsaspect van de hulp speelt hierbij veel minder een rol.

Samengevat heb ik in dit proefschrift verschillende econometrische technieken toegepast om de invloed van hulp op overheidsuitgaven te onderzoeken. Ik heb hierbij gebruik gemaakt van een recente en zeer uitgebreide dataset. Het blijkt dat hulp gedeeltelijk fungibel is; elke extra euro hulp verhoogt de overheidsuitgaven in het ontvangende land met ongeveer de helft. Hulp buiten

de begroting om is niet fungibel, terwijl hulp via de begroting gedeeltelijk fungibel is. Verder is er een verschil in fungibiliteit van bilaterale en multilaterale hulp. Ik ben er van overtuigd dat de potentiële onzuiverheid van de schatters als gevolg van endogeniteit van hulp klein is. Ik laat daarnaast zien dat twee veelgebruikte instrumenten in de fungibiliteitsliteratuur niet altijd tot zuivere en betrouwbare resultaten leiden. Ten slotte laat ik zien dat, zoals te verwachten is in een sample met veel landen, de invloed van hulp op de overheidsuitgaven verschilt tussen landen. Alles tezamen laten deze resultaten zien dat een deel van het geld van ontwikkelingshulp besteed wordt aan andere projecten dan de donor bedoeld had, en dat de middelen inzetten om geld te oormerken in ieder geval gedeeltelijk weggegooid geld zijn. Zoals hierboven al vermeld, is fungibiliteit niet per definitie slecht voor de ontwikkeling van een land. Landen die hulp ontvangen kunnen deze hulp gebruiken om belangrijke investeringen te doen of om (eventueel verstorende) belastingen te verlagen. Als er dan op macroniveau sprake is van gedeeltelijke fungibiliteit van hulp, is het effect van hulp een combinatie van hogere overheidsuitgaven, hogere particuliere consumptie en toegenomen spaargelden (als gevolg van belastingverlagingen) en van potentiële verbeteringen in de structuur en kwaliteit van de overheidsuitgaven door inmenging van het donorland.